

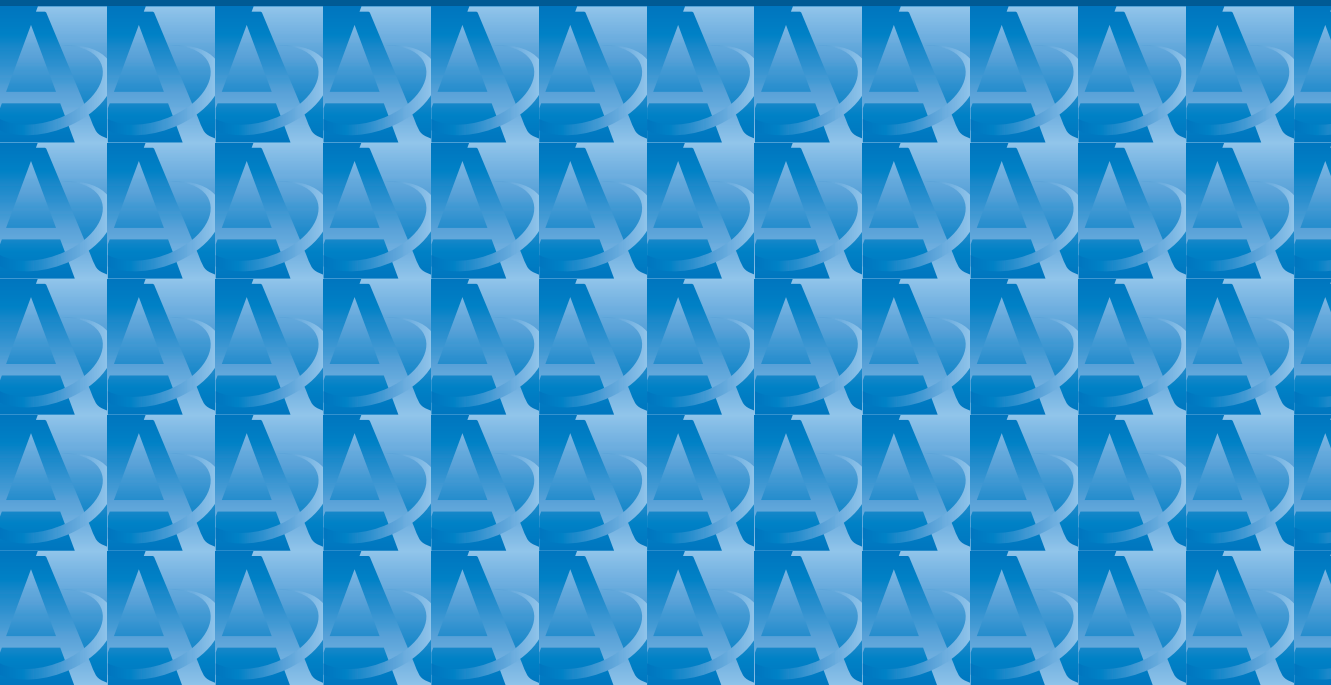
Pirkko Anttila
Päivi Kukkonen
Petri Lempinen
Carina Nordman-
Byskata
Keijo Pesonen
Soili Tuomainen
Risto Hietala
Anu Räisänen

Dokumenterat om yrkesprov

Genomförande av yrkesprov i praktiken

Sammandrag

Dokumenterat om yrkesprov

Genomförande av yrkesprov i praktiken

Sammandrag

Pirkko Anttila
Päivi Kukkonen
Petri Lempinen
Carina Nordman-Byskata
Keijo Pesonen
Soili Tuomainen
Risto Hietala
Anu Räisänen

FÖRSÄLJNING AV PUBLIKATIONEN:
Sekretariatet för utbildningsutvärdering
PB 35, 40014 Jyväskylä universitet
tel. (014) 260 3220
fax (014) 260 3241
ktl-asiakaspalvelu@jyu.fi
www.edev.fi

Utgivare: Rådet för utbildningsutvärdering, Jyväskylä 2010

© Rådet för utbildningsutvärdering och författarna

Översättare: Lena Engblom
Omslag och layout: Martti Minkkinen
Ombrytning: Kaija Mannström

ISSN 1795-0155 (Häftad)
ISSN 1795-0163 (PDF)

ISBN 978-951-39-3901-4 (Häftad)
ISBN 978-951-39-3902-1 (PDF)

Jyväskylä universitetstryckeri
Jyväskylä 2010

Till läsaren

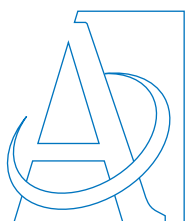
Denna rapport är ett sammandrag av en utvärdering som utredde det praktiska genomförandet av yrkesprov som hade införts i alla yrkesinriktade grundexamina år 2006¹. Utvärderingen fokuserade på genomförandet av yrkesprov i grundläggande yrkesutbildning. Föremål för utvärderingen var således utbildningsanordnarna och läroinrättningarna samt de områden och examina som utbildningarna omfattade. Innehållet begränsades i enlighet med Undervisningsministeriets uppdrag (10/521/2008) till följande:

- Hur systemet med yrkesprov fungerar i praktiken, särskilt planeringen, genomförandet och utvärderingen av yrkesprov i samarbete med arbetslivet
- Hur målen för yrkesproven uppfylldes
- Kostnadseffekterna av yrkesproven
- Administrativa effekter av yrkesproven, inklusive anhållanden om rättelse.

Utvärderingen organiserades i form av ett nätverk med utvärderingsexperter 2008–2009. Materialet samlades in både från utbildningsanordnare och examensspecifika grupper. Utöver detta material utnyttjades även annat material i utvärderingen. Utvärderingen byggde på utvecklande utvärdering och var kriteriebaserad.

I rapporten granskas koncentrerad insamlingen, analyseringen och resultaten av utvärderingsmaterialet i sin helhet och temavis. Även förslag till utveckling presenteras.

¹ Anttila, P., Kukkonen, P., Lempinen, P., Nordman-Byskata, C., Pesonen, K., Tuomainen, S., Hietala, R. & Räsänen, A. 2010. NÄYTTÖÄ ON! Ammattiosaamisen näyttöjen toteutuminen käytännössä. Koulutuksen arviointineuvoston julkaisuja 45. Jyväskylä.

Insamling av utvärderingsmaterial och analys av resultaten

1. Utvärderingens uppgift var att generera utvärderingsinformation till stöd för utveckling av yrkesprovsystemet för utbildningsanordnarnas, läroinrättningarnas, utbildningsutvecklarnas och Utbildningsstyrelsens behov. Utvärderingen klarade även särdragen för utbildningsområdena/examina. Utvärderingen lyfte även fram god praxis och information om förutsättningar och hinder för framgång.
2. Utvärderingen genomfördes enligt principen utvecklande utvärdering. Som utvärderingsmodell användes den Europeiska unionens godkända referensram för kvalitetssäkring av yrkesutbildning CQAF (= Common quality assurance framework). Utvärderingen fokuserade särskilt på systematik och helhetshandling i utbildningsanordnarens verksamhet på utvärderingens målområden.
3. Utvärderingen betonade aktivt deltagande av utbildningsanordnarna, läroinrättningarna, de studerande och aktörer från arbetslivet i planeringen och utvärderingen av bedömningen samt dialog och samarbete. Utvärderingen byggde på en samsyn som poängterar mångsidighet.
4. Materialet samlades in i flera etapper från utbildningsanordnarna och de examensspecifika grupperna. Alla anordnare ingick i samplet. Dessutom sammanställdes det examensspecifika materialet till samplet med 1–2 examina från varje anordnare. Dessutom besvarade yrkeskompetensorganen en egen enkät riktad till dem. Av anordnarna returnerade 93,2 procent allt eller en del material. Utöver detta utnyttjades även annat material.

5. Utbildningsanordnarna beskrev sin verksamhet kring yrkesproven och gav kvantitativ information. Dessutom beskrev de examensspecifika grupperna och yrkesprovsorganen sin egen verksamhet. Dessutom organiserade utbildningsanordnarna en mångsidig självutvärdering som utfördes av en expertgrupp. I det examensspecifika materialet betonades särskilt pedagogiska frågor och bransch- och examensspecifika särdrag. Självutvärderingen gav information om starka sidor och utvecklingsobjekt även för anordnarnas egna behov. Dessutom gav den information om god praxis. Dessutom gjorde utvärderingsgruppen sex utvärderingsbesök på olika håll i Finland.

6. Den nationella utvärderingen organiserades i form av ett nätverk av utvärderingsexperter. I den externa utvärderingsgruppen ingick sex experter.

7. Utvärderingsmaterialet analyserades i två steg. Först analyserades materialen som utbildningsanordnarna hade producerat. Den allmänna uppfattningen som detta gav fördjupades med information från det examensspecifika materialet och andra källor, intervjuer och sex utvärderingsbesök i det andra steget.

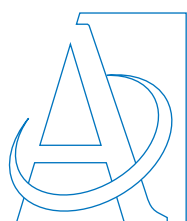
8. Utvärderingen baserade sig på fördefinierade kriterier och kriterierna fastställdes på förhand. Den tolkningsmässiga analysen innehöll även en poängsättning (0–195 poäng) samt en personlig rapport från respektive utvärderare. För bedömningen av utvärderingsresultaten definierade utvärderingsgruppen 57 procent av det totala poängtalet som målnivå och detta motsvarar vitsordet 2,75.

9. I utvärderingen av god praxis betonades följande kriterier: kreativitet och innovativitet, bevis på funktion som bästa praxis, meningsfullhet och motivationsförmåga, pedagogiskt motiverad, kontakt med arbetslivet och lämplighet att spridas som god praxis.

10. I utvärderingen utnyttjades även Utbildningsstyrelsens register över kostnader och verksamhet och uppföljningsinformation om inlärningsresultat samt olika uppföljningsrapporter.

11. Myndigheterna intervjuades när resultaten till största delen var analyserade. I intervjuerna deltog experter både från Undervisningsministeriet och Utbildningsstyrelsen.

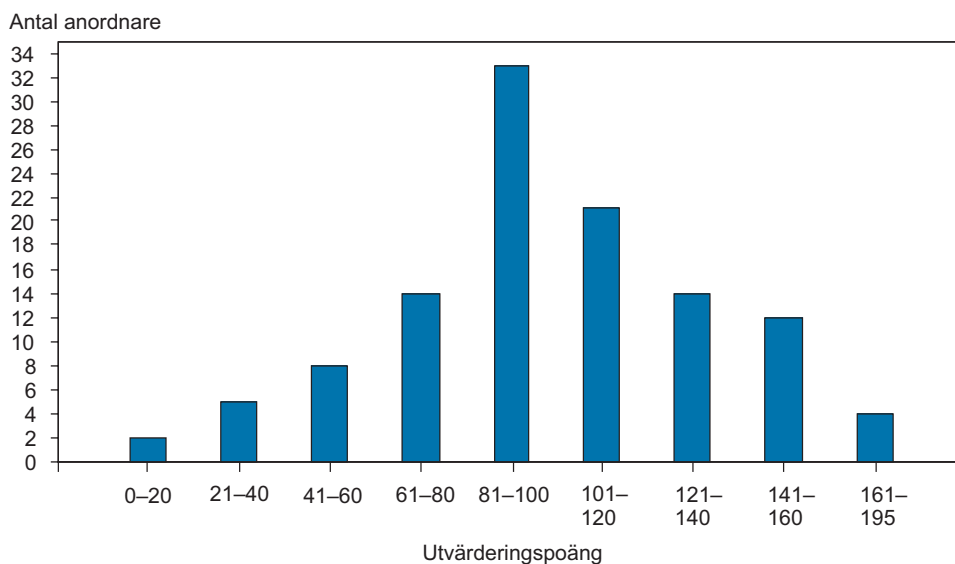
12. En mellanrapport om utvärderingsprojektet sändes till Undervisningsministeriet 30.8.2009.

Resultat

Utbildningsanordnarnas poäng varierade mellan 9 och 178 poäng och anordnarna placerade sig på en skala enligt figur 1. Figuren visar att en stor del av anordnarna hamnar i klassen 81–100 poäng. Skillnaderna mellan utbildningsanordnarna är poängmässigt stora.

Vid sidan av det totala antalet poäng granskades anordnarnas resultat i förhållande till den målnivå som utvärderingsgruppen hade definierat (poängtal 3, talvärde 2,75).

Figur 1. *Utbildningsanordnarnas poängfördelning (maximalt 195 poäng)*

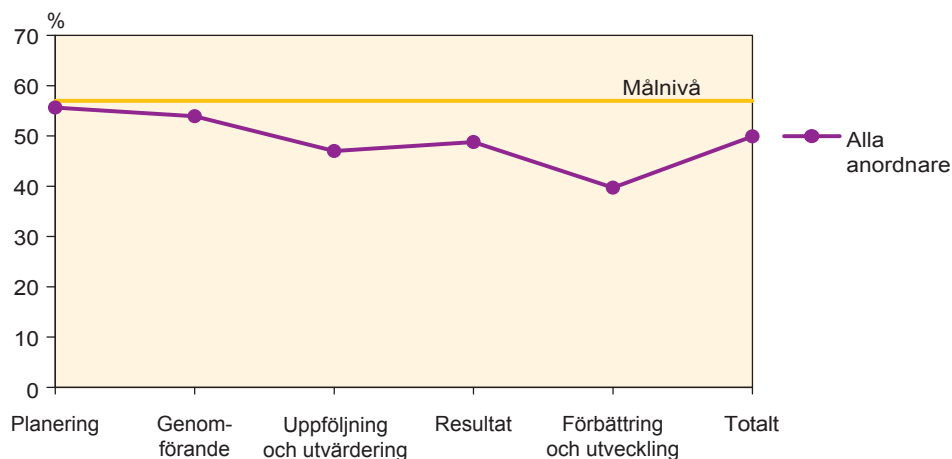
- 31,9 % (n=36) uppnådde sett till det totala antalet poäng en kvalitetsnivå som utgjorde målnivån och 68,1 % (n=77) underskred den.
- Av utbildningsanordnarna överskred 15,9 procent (n = 18) målnivån på alla delområden och 49,6 procent (n = 56) på vissa delområden.
- 34,5 procent (n = 39) underskred målnivån på alla utvärderingsområden.
- Inte en enda anordnare fick vare sig maximalt eller minimalt antal poäng.

Utbildningsanordnare som överskred utvärderingsgruppens målnivå på alla utvärderade delområden anges i bokstavsordning i nedanstående förteckning. Största delen av dessa anordnare är små och medelstora enheter med privata huvudmän. I gruppen ingår även stora utbildningssamkommuner och stora städer. Även enheter som drivs av den evangelisk-lutherska kyrkan ingår gruppen liksom även folkhögskolor.

Haaga Instituutti-säätiö
Stiftelsen Diakonissanstalten i Helsingfors
Helsingfors stadsstyrelse
Invalidförbundet
Invalidstiftelsen
Itä-Savon koulutuskuntayhtymä
Jyväskylän koulutuskuntayhtymä
Jyväskylän kristillinen opisto
Jyväskylän Talouskouluyhdistys ry
Kauppiaitten Kauppaoppilaitos
Korpisaaren säätiö
Lahden Diakoniasäätiö
Optima
Päijät-Hämeen koulutuskonserni
Rovaniemen koulutuskuntayhtymä
Suomen Liikemiesten Kauppaopiston Säätiö
Tammerfors stad
Tampereen Talouskouluyhdistys ry

Utbildningsanordnarna behärskade bäst frågor som gäller planering och linjer för anordnarna och det praktiska genomförandet av yrkesprov (figur 2). Däremot var uppföljning och utvärdering samt systematisk förbättring och utveckling av yrkesproven svagare än andra områden.

- Stora utbildningsanordnare överskred målnivån oftare än små och medelstora anordnare. Även flerbranschenheter överskred målnivån oftare än enbranschenheter.

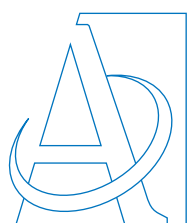
Figur 2. Anordnarnas genomsnittsnivå per delområde

- I den översta femtedelen fanns både små och stora anordnare och enbransch- och flerbranschanordnare med olika ägarbakgrund. Även i den understa femtedelen finns det anordnare med olika bakgrund. Alla anordnare i de tre översta kvalitetsklasserna var privata. Tio anordnare deltog inte alls i utvärderingen.
- Kvaliteten på anordnarnas yrkesprovsverksamhet varierar från helhetsinriktad och systematisk hantering till delegering av yrkesproven till enskilda lärare. Planeringen och det praktiska genomförandet av yrkesproven utgjordes av uppföljning och utvärdering, förbättring och utveckling samt resultat på en bättre nivå. Endast en del av anordnarna har ett systematiskt system för feedback från studerande, lärare och arbetsplatshandledare och endast en del samlar kvantitativt mätbar information om yrkesproven. Dessutom framkom det ett behov av bättre metoder för spridning av rutinerna för självutvärdering och lärande av andra samt god praxis som gäller lärare, team och enheter.
- Utbildningsanordnarna skiljer sig från varandra i fråga om vilka förbättrings- och utvecklingsmekanismer de har inom verksamheten för yrkesproven. En del anordnare har ett mycket utvecklingsinriktat grepp medan en del inväntar nationell styrning.
- Utbildningsanordnarna hade olika uppfattningar om vilka resultat de hade åstadkommit och vilka effekter yrkesproven har haft. Allmänt taget anses yrkesproven vara lyckade. Dessutom hade anordnarna, lärarna, de stude-

rande och arbetslivets sakkunniga samma åsikt om behovet av yrkesprov. Dessutom betonades det att inläring i arbetet har främjat genomförandet av yrkesproven.

- De finskspråkiga utbildningsanordnarna var något bättre än de svenskspråkiga enheterna i verksamheten som gällde yrkesprov även om skillnaderna inte är stora.
- Utbildningsanordnare med flera branscher hanterar sin verksamhet gällande yrkesproven bättre än anordnare med en bransch. Enheterna med en bransch är ofta även små.
- De medelstora och stora utbildningsanordnarna är nästan lika bra på alla delområden. De små enheterna är genomgående sämre än dem. De storleksrelaterade skillnaderna var framträdande i den svenskspråkiga utbildningen.
- Anordnarna i Södra Finlands län höll en genomsnittligt bättre nivå än de andra om man bortser från den överlägsenhet som anordnarna i Lapplands län uppvisade för enskilda utvärderingsobjekt. I Uleåborgs län uppnådde hälften av anordnarna inte målnivån på något delområde och inte en enda anordnare överskred målnivån på alla delområden. Situationen var nästan likadan i Östra Finland. Däremot överskred en dryg femtedel av anordnarna målnivån i Södra Finland.
- Anordnarnas ägarunderlag visar inte på några väsentliga skillnader.

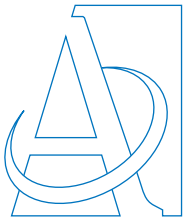

Yrkesproven stärker utbildningens arbetslivsorientering

Yrkesproven har stärkt utbildningens arbetslivsorientering. Proven anordnas allt mer som övergripande prov på verkliga arbetsplatser i samarbete med arbetslivet. Integreringen av proven i inläring i arbetet har ökat möjligheterna att nå detta mål. Styrkan är att proven ger de studerande möjlighet att visa sina kunskaper i äkta situationer i arbetslivet. Detta ökar deras självförtroende, studiemotivation och arbetslivskunskaper.

Yrkesproven har även förbättrat lärarnas kännedom om arbetslivet och detta har en stor betydelse för möjligheten att nå och kvalitetssäkra målen med arbetslivsorientering i yrkesutbildningen. Dessutom ger systemet arbetslivet förutsättningar att påverka utbildningen och särskilt dess arbetslivsorientering. Arbetslivets aktörer uppskattar yrkesproven.

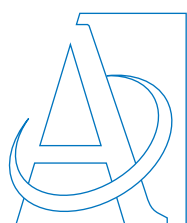
Yrkesproven kräver att utbildningsanordnarna håller kontinuerlig kontakt med arbetslivets aktörer och att lärarna håller kontinuerlig kontakt med arbetsplatserna. Även yrkesprovsorganet är en länk till arbetslivet för anordnarna. Många anser att yrkesdelegationernas verksamhet har blivit effektivare i och med yrkesproven. Bra modeller för samarbete har skapats mellan yrkesprovsorganen och yrkesdelegationerna.

Yrkesproven främjar inte ensamma de studerandes etablering i arbetslivet

I utvärderingen har inte statistik över de studerandes sysselsättning sammanställts eftersom den inte anses tillräcklig för att visa yrkesprovets effekter på de studerandes sysselsättning. Materialet gav den uppfattningen att yrkesproven utvecklar de studerandes yrkesskicklighet, men de främjar inte ensamma deras etablering i arbetslivet. Utbildningsanordnarna ansåg att inläring i arbetet har större betydelse för de studerandes sysselsättning än yrkesproven, även om yrkesproven inte är betydelselösa. De sysselsättningsfrämjande effekterna visar sig särskilt som ökad arbetslivsorientering och nyorientering i utbildningen.

Utöver de ovan beskrivna synergieffekterna anses andra faktorer, som till exempel arbetsmarknadssituationen och regionala faktorer, i allmänhet ha större inflytande på sysselsättningen än yrkesproven.

Yrkesproven ger enhetligare elevbedömning

Yrkesproven har samordnat elevbedömningen i yrkesutbildningen och minskat skillnaderna mellan branscher och examina. Gemensamma nationella läroplansgrunder, bedömningskriterier, provmaterial samt utbildning av lärarna och arbetsplatshandledarna har utgjort ett stöd i utvecklingen. Nya examensgrunder kommer att göra elevbedömningen enhetligare även i framtiden.

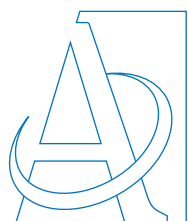
Det finns branschspecifika skillnader i elevbedömningen som gäller yrkesproven och studerande i olika branscher står inte i jämlik ställning ifråga om bedömningen. Skillnaderna märks i hur krävande provuppgifterna är, kraven på provmiljön, bedömningskriterierna och bedömarnas förmåga att bedöma elevens kunskaper. Lärarnas deltagande i elevbedömningen varierar även.

Lärarna anser att den bedömning som har gjorts på arbetsplatsen är otillförlitlig. De största problemen hänför sig till skillnader mellan arbetsplatserna och arbetsplatshandledarnas benägenhet att bedöma elevernas kunskaper som allt för bra.

Elevbedömningsskalan ändrades retroaktivt från femgradig till tregradig under utvärderingsprojektet. De studerande anser att bedömningsskalan är mycket orättvis och motivationssänkande eftersom den inte längre urskiljer de studerandes kunskaper. Enligt utvärderingsgruppen gör förändringen av betygsskalan elevbedömningen mer tillförlitlig, men den urskiljer inte de studerande och inte deras kunskaper.

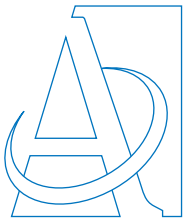

Harmoniseringen av elevbedömningen är en kontinuerlig process. Viktigt för elevbedömningen och rättvisan i den är ett pedagogiskt utvecklingsarbete där lärare och arbetsplatshandledare inom olika branscher ifrågasätter sina rutiner för handledning och bedömning och ser kritiskt på dem. I utvecklingen av lärande- och bedömningsrutiner inom olika branscher och examina måste man lära av varandra.

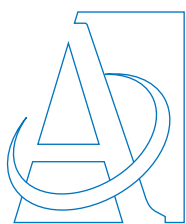
Yrkesproven höjer utbildningens kvalitet

Kvaliteten på en utbildning formas av många faktorer och bland dem är yrkesproven som genomförs som en del av elevbedömningen en faktor. Ensamman kan de inte garantera utbildningens kvalitet. Yrkesprovets starkaste sidor finns vid sidan av arbetslivsorienterade studier för de studerande i samarbetet mellan lärare och arbetsplatshandledare och för de olika parterna genererar detta samarbete även en nytta större än elevens utveckling. Utbildningens kvalitet försämras av stora skillnader mellan de studerandes platser för inläring i arbetet, handledningen av de studerande och elevbedömningen.

Yrkesproven lyfter fram de pedagogiska utmaningarna

Införandet av yrkesprov har utvecklat och fortsätter att utveckla yrkesutbildningen och yrkesundervisningen. Av materialet framgår det att man bland anordnarna och i fråga om examina är trötta på den ständiga utvecklingen och förändringarna. Särskild kritik riktades mot det byråkratiska och normativa kring yrkesproven. Många efterfrågar en pedagogisk reform i stället för en reform de upplever som mekanistisk. Önskemålet är arbetslivsorienterad undervisning och inlärning, innovativa nya arbetssätt och förändrad pedagogisk lednings- och verksamhetskultur.

Praxis för yrkesproven

Reformen norm- och resurscentrerad

I verkställandet av yrkesproven betonas en teknisk omsättning i praktiken av myndigheternas beslut. Utbildningsanordnarna har verkställt yrkesproven enligt den tidtabell som myndigheterna har fastställt och i riktning med normerna. Engagemanget i nationella mål och myndigheternas styrning är starkt.

En del av anordnarna har lyckats bra med att organisera yrkesproven och med den pedagogiska utvecklingen i anslutning därtill. Alla anordnare har inte dragit upp linjerna för sin pedagogiska verksamhet, utan har överfört de riksomfattande principerna och linjerna som sådana till sina egna läroplaner och principer. En del anordnare saknar dessa linjer och därmed har ansvaret överförs på enheterna eller enskilda lärare.

Utbildningsanordnarna kritiserar reformens system- och normcentrering. De största problemen med proven anses vara att det är arbetsamt och byråkratiskt att anordna yrkesproven. En del av anordnarna har tröttnat på den ständiga utvecklingen och de överlappande förändringarna.

Problemen som framkommer när linjer saknas och de ska omsättas i praktiken tyder på bristande pedagogisk ledning. Ytterligare ett problem är utbildningsanordnarnas läroämbnesbaserade läroplan som inte stödjer arbetslivsorienterad utveckling av yrkeskunskap och kompetens.

Den pedagogiska ledarskapskulturen i nyckelställning

Svag pedagogisk ledning (ledning av processer) har lett till att yrkesproven – liksom undervisningen överlag – ligger på enskilda lärares eller examensspecifika arbetsgruppers ansvar. Därmed blir enhetligheten lidande och yrkesproven differentieras och blir läroinrättnings-, lärar- och teamspecifika.

Det största hindret för pedagogiska förändringar är lärarnas komplicerade och från varandra avvikande tjänste- och arbetskollektivavtal. Den resurscentrerade orienteringen och de branschspecifika rutinerna är även ett hinder för pedagogiska förändringar.

Yrkesproven ökar utmaningarna i den pedagogiska ledningen. De största utmaningarna gäller att lära sig av med arbetsmetoder som betonar skolmässighet, att säkerställa enhetliga yrkesprov och att stärka lärarskapet. Utvärderingsgruppen anser att prioriteringen av enhetlighet inte får leda till ökad normativitet och byråkrati.

Lärarens arbete i förändring

Utvärderingen visade att förändringarna i lärarens yrke och arbete var mycket stora. Detta kan rentav anses vara en förändring av lärarens yrkesparadigm. Lärarens arbete har blivit arbetslivsorienterat och styrning och helhetshantering av den pedagogiska processen framhävs i arbetet. I stället för undervisningstimmar betonas planering samt handledning och förberedelse av både arbetsplatser och studerande, skapande av förutsättningar, kvalitetssäkring och kvalitetskontroll samt elevbedömning i lärarens arbete.

Lärarna anser att det ökade ”pappersarbetet”, som de anser är byråkrati, är ett problem. I praktiken har det stora antalet delprov blivit ett problem. En del lärares arbetsbörda har även ökat då de inte har kunnat frångå sina tidigare bedömningsmetoder.

Olika uppfattningar om organets roll

Utbildningsanordnarna har organiserat yrkesprovsorganets verksamhet enligt myndigheternas linjer, även om antalet organ, deras sammansättning och uppgifter samt arbetsmetoder varierar stort.

Yrkesprovsorganen har ökat yrkesprovets arbetslivsorientering. De har en viktig uppgift i att säkra kvaliteten i elevbedömningen och förmedla olika instansers

åsikter för att utveckla proven. En del anordnare kan inte utnyttja organet, utan ser det som ett administrativt tvång som ökar pappersarbetet och byråkratin och är ett formellt arbetssätt.

Utvärderingen visade att yrkesprovsorgan som har bildats på olika sätt kan ha lika bra framgång i sina uppgifter. En del organ har lyckats säkerställa branschspecifik sakkunskap genom att utnyttja yrkesdelegationer i hanteringen av bransch- och examensspecifika frågor.

Speciella problem som kom fram var skyldigheten att underteckna betyg som ingår i uppgifterna för organets ordförande samt bristen på bransch- och examensspecifik sakkunskap i organet. Det sistnämnda problemet har ökat bristen på förtroende för organet vid en del stora enheter.

En del av organen är mycket läroinrättningsstyrda. I många fall är organets ordförande en representant för utbildningsanordnaren, som till exempel rektorn, men organens ordförande kommer även ofta från arbetslivet.

Planeringen av yrkesproven lärarens ansvar

Lärarna, skoldirektörerna och planerarna ansvarar för att planer för yrkesproven uppgörs och godkänns i organen. Lärarna ansvarar även för planeringen av den enskilda elevens yrkesprov. Ofta deltar även de studerande och arbetsplatshandledarna i planeringen av enskilda prov.

Praxis för att skaffa och godkänna provplatser varierar i viss mån mellan olika branscher och examina. Vanligt är att lärarna bekräftar arbetsplatsens lämplighet som provmiljö innan perioden för inläring i arbetet börjar och innan provplatsen godkänns. En del studerandes provplatser ligger på långt avstånd och detta medför reskostnader för lärarna. I praktiken uppkommer det ofta förhinder för lärarnas besök på arbetsplatsen och då har den studerande inte möjligheter till lärarens handledning och läraren kan inte delta i bedömningen av den studerandes yrkesprov och bedömningsdiskussionen.

Handledningen av studerande fördelas på lärarna och arbetsplatshandledarna

Lärarna ansvarar för handledningen och förberedelsen av de studerande samt bedömningen av deras förutsättningar före provet, även om arbetsplatshandledarnas ansvar betonas under perioden för inläring i arbetet. Förberedelserna för det egentliga provet är omsorgsfulla och innefattar att det säkerställs att den stu-

derande har förutsättningar att klara provet. Totalt sett är de studerande relativt nöjda med den handledning och förberedelse inför provet de får.

Mycket svag identifiering och godkännande av kunskap

Utbildningsanordnarna har fastställt principerna för identifiering och godkännande av tidigare inhämtad kunskap i sina läroplaner.

De studerande genomgår i regel alla delar som ingår i examen under sin utbildning. Inga förfaringsätt att godkänna de studerandes sommararbete kom fram. Även om en studerandes kunskaper i praktiken kunde godkännas kan de studerande inte påskynda sin utexaminering, utan studerar enligt samma schema som de andra.

Identifieringen och godkännandet av kunskaper i samband med yrkesprov är ringa – eller obefintlig. Utvärderingen visade även att det inte har framkommit något behov av att godkänna kunskaper.

Tyngdpunkten förskjuts från delprov till övergripande prov

Yrkesproven har organiserats både som övergripande prov och som delprov. Antalet delprov varierar stort mellan olika branscher, examina och anordnare. Emellertid håller man allt mer på att övergå från delprov till övergripande prov.

Yrkesproven hopar sig till det tredje läsåret då det även är lämpligt att anordna prov som mäter omfattande kunskaper och yrkesmässig utveckling. Yrkesprov i slutet av utbildningen ger eleverna möjlighet att visa sina kunskaper som inkluderar det som har inlärts i olika sammanhang. Dessutom kommer kunskaperna från hela utbildningen fram.

Även om det i allmänhet ses motiverat att yrkesproven förläggs till olika läsår, framlades även motiveringar till att yrkesproven som mäter omfattande kunskaper borde förläggas till det sista läsåret. I så fall skulle det handla om sammanfattande prov. Då skulle hänsyn tas till den studerandes yrkesmässiga tillväxt. En del ansåg att proven som idag förläggs över hela studietiden inte ger så tillförlitlig information om den studerandes kunskaper som utvärderingar i slutet av utbildningen skulle göra. I detta avseende närmar sig yrkesproven de så kallade slutexamensproven som tidigare anordnades i slutstadiet av en utbildning.

Stort antal prov även i läroinrättningarna

Yrkesprov anordnas i stor utsträckning i arbetslivet och integreras i inläring i arbetet. Inom vissa branscher och examina har det inte funnits möjligheter att anordna prov i enlighet med målen i arbetslivet, utan man har även varit tvungen att anordna prov i läroinrättningarna. Andelen prov som anordnas i arbetslivet varierade examensvis mellan 0 och 97 procent. I en del examina har alla prov anordnats i läroinrättningarna (flygplansmontering, sjöfart, teckenspråk) medan till exempel nästan alla prov inom social- och hälsovårdsområdet har anordnats på arbetsplatserna.

Proven som anordnas på arbetsplatserna är beroende av bransch och examen, branschens näringsstruktur, arbetsplatsens möjligheter att anordna provtillfällen för studerande, de studerandes personliga faktorer och studieskede samt lärarnas synsätt. Många prov och delprov i första skedet har anordnats i läroinrättningarna. Proven i läroinrättningarna bedöms ha ökat under recessionen.

Det råder olika uppfattningar om huruvida proven som anordnas i läroinrättningarna motsvarar arbetslivets krav. En del anser att

- proven anordnas i läroinrättningarna i miljöer som motsvarar eller nästan motsvarar arbetsplatserna
- proven som anordnas i läroinrättningarna inte motsvarar proven som genomförs i arbetslivet
- en läroinrättning ofta har modernare maskiner och övrig utrustning än en enskild arbetsplats.

Tyngdpunkten i anordnandet av prov håller på att överföras på arbetslivet. Utvärderingsgruppen anser att prov som anordnas i läroinrättningarna i vissa situationer är motiverade även i framtiden. De kan till och med erbjuda bättre möjligheter för ett övergripande prov och bedömningen av den studerandes kunskaper än en enskild arbetsplats. Bland annat kan en läroinrättning ta bättre hänsyn till den tid som den studerande behöver för provet.

Det finns även problem i samband med prov som anordnas i läroinrättningarna. Läroinrättningsmiljön kan sakna faktorer för en äkta arbetssituation (exempelvis kundtjänst och sociala faktorer på arbetsplatsen). En del enheter och branscher och enskilda lärare kan vara benägna att hitta motiveringar för att läroinrättningarna kan anordna prov bättre än arbetslivet. Utvärderingsgruppen menar att det finns risk för att praxisen allt efter benägenheten i läroinrättningen eller branschens interna kultur och enskilda lärare glider över mot läroinrättningscen-

trering. Behovet av kritisk diskussion är särskilt stort i branscher och examina där prov idag ofta anordnas i läroinrättningarna. Utvärderingsgruppen anser att det primära målet i alla examina ska vara att anordna proven i arbetslivet.

Yrkesproven som metod för elevbedömning

I yrkesproven handlar det om en metod för elevbedömning. En del lärares bedömningsrutiner har förändrats, men en del har inte frångått sina tidigare bedömningsrutiner, vilket innebär att proven läggs till allt det tidigare. Man är medveten om problemet och även lärarna ifrågasätter sina arbetssätt.

De nationella provmaterialen och kriterierna har tillsammans med läroplansgrunderna skapat en god grund för bedömningen av yrkesproven. Utvärderingen visade att både provmaterialen och bedömningskriterierna har varit oumbärliga i startskedet, men alltför "färdigt givna" kan de vidmakthålla det tekniska genomförandet av proven och förhindra en förändring av elevbedömningen.

Provmaterialen och bedömningskriterierna som har utarbetats av Undervisningsministeriet används i stor utsträckning och har gjort det lättare att anordna yrkesproven. Provmaterialen och kriterierna anses emellertid alltför krävande, svårtolkade och främmande för arbetslivet. De läroplansgrunder som har använts i vissa branscher har inte heller ansetts arbetslivsorienterade.

Lärarnas deltagande i bedömningen av de studerandes prov varierar. I prov som anordnas i läroinrättningarna framhävs lärarens roll. Däremot är det inte alltid som lärarna deltar i bedömningen av prov som anordnas på arbetsplatserna, även om de ofta deltar i bedömningsdiskussionen tillsammans med arbetshandledaren och den studerande. Detta innebär i praktiken att mångsidigheten (lärare, handledare och studerande) inte uppfylls i den egentliga bedömningen. Läraren ansvarar trots allt för sammanfattningen av bedömningsdiskussionen och bedömningen och även för betyget.

De praktiska problemen försämrar den studerandes rättssäkerhet i bedömningen av yrkesproven. Lärarna har relativt små möjligheter att delta i uppföljningen och bedömningen av den studerandes prov, med undantag av prov som anordnas i läroinrättningarna. Å andra sidan går det inte alltid att få sakkunniga från arbetslivet som bedömare av prov som anordnas i läroinrättningarna. Arbetsplatshandledarnas resurser för handledning och bedömning av studerande är ofta små. I praktiken är det också svårt att hitta tid för en bedömningsdiskussion där såväl den studerande, läraren som arbetsplatshandledaren är närvarande.

Knappt alls några rättelsekrav

De studerande har inte krävt rättelse av bedömningen bortsett från enstaka fall inom branscherna social- och hälsovård och idrott, teknik och trafik samt turism, restaurang och hushåll. Rättelsekraven ger således inte upphov till några kostnader och har inga administrativa effekter.

Yrkesprov för specialgrupper och utomlands

Yrkesproven genomförs enligt samma principer för invandrare som för studerande i allmänhet. Genomförandet av proven har bland annat krävt effektivare förberedelser, noggrannare genomgång av anvisningarna och uppgiften samt möjlighet för de studerande att kontrollera aspekter som beror på språkförståelse.

Yrkesproven anordnas även för specialstuderande, huvudsakligen enligt samma principer som för andra studerande. Specialstuderandenas prov anordnas både på arbetsplatser och i läroinrättningar. En del av anordnarna har koncentrerat specialstuderandenas prov till läroinrättningar.

Yrkesprov har i mycket liten utsträckning anordnats utomlands.

Stora utmaningar i samarbetet

Organiseringen av yrkesprov är mycket bransch- och lärarcentrerad. Samarbetet mellan enheter, branscher och examina samt lärande av andra är ringa.

Arbetsplatsernas problem är att anordnarna, utbildningsområdena och läroinrättningarna och branscherna har olika rutiner att genomföra yrkesproven, som till exempel blanketterna. Problemet accentueras särskilt i huvudstadsregionen, men arbete med att göra rutinerna enhetliga har påbörjats. Problemet accentueras också av att yrkeshögskolornas studerande praktiserar på samma arbetsplatser och även de har andra rutiner.

Utvärderingsgruppen anser att utbildningsanordnare inom samma område bör få till stånd enhetliga förfaringssätt. Denna utmaning gäller även utbildningsanordnarnas olika enheter – läroinrättningarna – branscher och examina. Utmaningen i samarbetet utvidgas ur arbetslivets perspektiv även till yrkeshögskolorna.

Inlärningsmiljöerna möjliggör målenliga prov

Utbildningsanordnarna har kunnat svara för att inlärningsmiljöerna är tidsenliga bland annat avseende apparater, verktyg och material. Enheternas lokaler, apparater och verktyg anses så moderna att yrkesproven kan anordnas i läroinrättningarna enligt arbetslivets krav. I vissa fall anses utbildningsenheternas utrustning och verktyg modernare än arbetslivets.

Fördelningen av personalresurser oklar

Personalresurserna som yrkesproven förutsätter tar form via undervisningsresurserna och de ekonomiska resurser som har tilldelats. Resurserna för lärarnas arbete med yrkesproven varierar i mycket hög grad. Beräkningsgrunderna är mycket oenhetliga. En del anordnare har inte alls tilldelat yrkesproven några extra resurser.

Yrkesproven har i stor utsträckning slagits samman med organiseringen av inläring i arbetet. I dessa fall har proven organiserats genom ändrad handledning av inläring i arbetet och på detta sätt har man skaffat utrymme för det arbete som yrkesproven kräver. Arbetet har förändrats – inte resurserna. En del framhåller att behovet av ökade personalresurser beror på att systemet befinner sig i startskedet och kommer att dämpas i takt med att verksamheten etableras.

Det medför stora utmaningar att få lärarnas tid att räcka till och att fördela den. De examensspecifika grupperna anser att framgång med yrkesproven endast är möjlig med tillräckliga resurser. Utvärderingsgruppen anser att det väsentliga inte är ökade resurser, utan att de nuvarande resurserna måste omfördelas när lärarnas arbete förändras. Enligt materialet har yrkesproven inte ändrat lärarnas arbetsbeskrivningar, arbetsmetoder och pedagogiska rutiner i någon större utsträckning, utan yrkesproven har inneburit mer arbete.

Utöver det förändrade arbetet för lärarna har en del anordnare avlönat planerare, pedagogiska ledare och samordnare för den praktiska organiseringen av yrkesproven och för en övergripande utveckling av yrkesundervisningen. En del har inrättat en enhet för att samordna organiseringen av proven, inläringen i arbetet och samarbetet med arbetslivet. Utbildningsanordnarna har haft resur-

ser att förbättra lärarnas och arbetshandledarnas yrkeskunskaper och satsa på introduktion i arbetslivet. Dessutom har många utnyttjat utomstående resurser bland annat i utbildningen av lärarna och arbetsplatshandledarna och i utvecklingsprojekt.

Personalresurserna behöver uppmärksammas i framtiden. Bland annat handledarnas och lärarnas behov av introduktion och utbildning är fortlöpande och likaså behovet av fortbildning för dem som tidigare har utbildats till arbetsplatshandledare. Bristen på utbildade arbetshandledare är ett problem särskilt på små arbetsplatser.

Det som ökar lärarnas arbete och kostnadstrycket på dem är att ingen av de tidigare rutinerna har frångåtts, utan yrkesproven är extra arbete. Detta anser utvärderingsgruppen som ett stort problem och ett tecken på oföränderlighet hos de pedagogiska djupstrukturerna och de kulturella faktorerna.

Utvärderingsgruppen anser att verksamheten även kan beskrivas som resursorienterad i stället för pedagogiskt orienterad. Det som enligt utvärderingsgruppen förstärker detta är lärarnas komplicerade och brokiga arbets- och tjänstevillkor och de olika beräkningsmekanismer och rutiner som avseende resurserna har uppstått i praktiken. De rentav hindrar utbildningsanordnarna från att utveckla utbildningen och pedagogiken enhetligt på olika områden. Det går således inte att förändra den pedagogiska verksamhetskulturen förrän lärarnas arbetsvillkor förbättras och harmoniseras. När tjänste- och kollektivavtalen förnyas bör den primära utgångspunkten vara förändringarna och utmaningarna i lärarens yrke och arbete samt omvärld.

Kostnadseffekter existerar, men pengarna räcker

Det är omöjligt att bedöma kostnadseffekterna av yrkesproven på grund av skillnaderna i fördelningen av resurser och bristande uppföljning av fördelningen. Kostnaderna är hanterbara. Kostnaderna bedöms jämna ut sig i takt med att verksamheten etableras. Kostnadseffekterna uppstår närmast på grund av planeringen av starten av proven, lärarnas undervisningstimmar och administration samt utvecklingsarbete.

Många anordnare och examensspecifika grupper är av den åsikten att de har mycket goda ekonomiska förutsättningar att anordna yrkesprov och att resursbrist inte är ett hinder för att anordna proven. Trots detta goda utgångsläge kom det i utvärderingen fram behov av ökade ekonomiska resurser för proven och särskilt för lärarnas timmar.

Planeringen av de ekonomiska resurserna för yrkesproven och uppföljningen av kostnaderna sker på många och oklara sätt, mål och indikatorer saknas och till följd av detta är det även svårt att följa upp kostnaderna och utvärdera den ekonomiska lönsamheten. Fördelningen av ekonomiska resurser avspeglar hela lednings- och verksamhetskulturen.

Utvärderingsgruppens uppfattning är att problemet inte ligger i de ekonomiska resursernas tillräcklighet, utan i hanteringen av de ekonomiska resurserna. De rutiner som används för att planera yrkesproven, tilldela lärarnas arbete resurser och följa upp kostnaderna och lönsamheten bedöms variera i stor utsträckning.

De utvecklingsanslag som styrs via Utbildningsstyrelsen har haft stor betydelse för utvecklingen av yrkesproven. Utbildningsstyrelsen har fördelat 1,2 miljoner euro i prövningsbaserat statsbidrag till inläring i arbetet och yrkesproven. Problemet gäller fördelningen av utvecklingsanslag. Fördelstagarna har varit aktiva utbildningsanordnare som inte uppvisar de största problemen när det gäller att anordna yrkesprov. Förutom att anslagen anhopas är det också ett problem att anslagen även förblir oanvända och att anvisade anslag till och med returneras.

De administrativa effekterna små och hanterbara

Dokumenteringen av bedömningsresultat, intygen över prov och annat ”pappersarbete” har ökat den administrativa bördan, vilket vid sidan av lärarna överhopar skoldirektörerna och sekreterarna. De administrativa effekterna uppkommer närmast på grund av dokumenteringen av elevbedömningen och yrkesprovsorganets verksamhet. I fråga om de administrativa effekterna kritiserades det byråkratiska systemet, den omfattande dokumenteringen och det tröga beslutsfattandet. I synnerhet lärarna kritiserade arbetsmängden i anslutning till dokumenteringen av elevbedömningen och yrkesprovsorganets avlägsna verksamhet och formella roll. De talrika delproven har även ökat lärarnas arbete med dokumentering.

Utmaningar i utvärderingen av inlärningsresultat

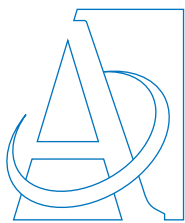
Inställningen till den nationella uppföljande utvärderingen av inlärningsresultat är å ena sidan positiv och önskemålet är att den utvidgas till att omfatta alla grundexamina. Referensinformation uppskattas även. Å andra sidan anses systemet vara tungtrott och alltför omfattande i proportion till vad inlärningsresultaten säger om elevernas kunskaper. Kritiska åsikter framfördes om insamlingen av information om inlärningsresultaten under första och andra läsåret. Dessutom ifrågasätter en del uppföljningen av inlärningsresultat och resultatens relevans i förhållande till arbetslivets behov.

I utvärderingen framkom det ett behov att förlägga utvärderingen av inlärningsresultat till slutet av utbildningen. En del ansåg att de tidigare anordnade nationella slutexamensproven vore lämpligare indikatorer i utvärderingen av inlärningsresultat än yrkesproven.

De vitsord på de studerandes prov som samlades in från utbildningsanordnarna och de examensspecifika grupperna samt Utbildningsstyrelsens uppföljande information om inlärningsresultaten stärkte den uppfattning om bra vitsord som rådde bland anordnarna och lärarna. Vitsorden koncentreras mellan goda 3 och berömliga 5.

Utvärderingen av inlärningsresultat försvåras även av att bedömningsskalan har förändrats till tregradig. Bland annat därför att bedömningsskalan inte längre urskiljer eleverna, utan ger ett på förhand känt resultat (största delen av eleverna får vitsordet 2) är det inte längre motiverat att upprätthålla det tröga uppföljningssystemet. Däremot bör utvärderingen av inlärningsresultat utvecklas och genomföras som en del av de bransch- och examensspecifika totalutvärderingarna.

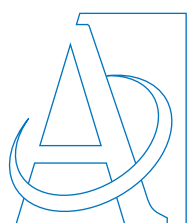

Nationell styrning

Utbildningsanordnarna är nöjda med den nationella styrningen och det stöd de därigenom får, särskilt för finansieringen, men den nationella styrningen kritiserar också. Myndighetsstyrningen anses alltför förvaltningscentrerad, normerande och därmed utvecklingen och anordnandet av yrkesproven byråkratiskt, systemcentrerad och kringskärande för anordnarnas eget ansvar och beslutsfattande. Bland annat läroplansgrundernas detaljrikedom har i vissa examina tvingat utbildningsanordnarna och lärarna att öka delproven.

Utbildningsanordnarna anser att man på nationell nivå inte har lyckats med att anpassa de förnyade läroplansgrunderna, utvecklingen av yrkesproven och de nationella utvärderingarna till varandra. Det anses särskilt vara ett problem att reformen gällande yrkesproven inte har anpassats tidsmässigt till de förnyade examensgrunderna.

De mest kritiska ställningstagandena gäller å ena sidan det snabba praktiska införandet av yrkesproven på ett ”formellt korrekt sätt och på bred front” och å andra sidan tidsförläggningen av reformen över en lång tidsperiod. En del av anordnarna önskar konkreta råd, svar och anvisningar av Utbildningsstyrelsen. I synnerhet vill man ha kriterier och material på klarspråk. En del vill ha nya verksamhetsmodeller. Även behovet av stöd för utvärdering, utvärderingsindikatorer och auditeringar och lärande av andra poängteras.

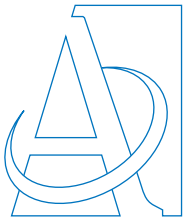

Även andra faktorer påverkar yrkesproven

Yrkesinstitutstrategin har påverkat anordnandet av yrkesprov. Utbildningsanordnarnas fusioner leder uppmärksamheten och resurserna till strukturella och administrativa samt ekonomiska frågor medan pedagogiska och kulturella frågor hamnar i bakgrunden. Bakom många fusioner finns det andra omorganiseringar som har genomförts under de senaste åren och som redan har tärt på personalen, särskilt lärarnas resurser, och påverkat den allmänna stämningen.

Trots många förändringar i omvärlden ser många anordnare, ledare och lärare möjligheter med de strukturella förändringarna. På många orter är de nya organisationerna inte klara och varken rutinerna eller ens planerna stämmer ännu överens med vare sig organiseringen av administrationen eller undervisningen.

Det upplevs också som ett problem att yrkesproven och de fristående examina i vuxenutbildningen inte hålls isär vare sig begreppsmässigt eller funktionellt i arbetslivet.

Vad har vi lärt oss?

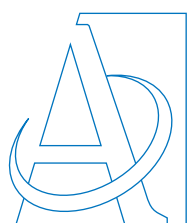
Yrkesproven har i hög grad förändrat yrkesutbildningen. Förändringen berör såväl administrationen som utbildningsanordnarna, utbildningsenheterna och arbetslivet och även olika yrkesgrupper.

Yrkesproven togs i bruk samtidigt för alla branscher och examina. Detta har lyckats relativt bra. Utbildningsanordnarna verkställer yrkesproven enligt de nationella principerna, men problemet är de stora skillnaderna mellan anordnarna. Detta ställer de studerande i en olikvärdig ställning.

Yrkesproven har avsevärt främjat arbetslivsorienteringen. Arbetslivsorienteringen är till nytta för de studerande och bygger en bro för samarbetet och kontakten mellan läroinrättningarna och arbetslivet samt bidrar till aktuella yrkeskunskaper för lärarna.

I yrkesproven måste hänsyn tas till bransch- och examensspecifika särdrag. Systemet måste förenklas.

Det pedagogiska hindret är att göra nytt på gammalt. Följden av detta är brist på tid och resurser. Proven upplevs som byråkratiska. Utvecklingen av utbildningen måste grunda sig på en pedagogisk reform. Tyngdpunkten behöver förflyttas från tekniskt genomförande till pedagogisk ledning.

Utvecklingsförslag

Yrkesproven bör utvecklas ur följande synvinklar:

1 Utbildningsanordnarna

Pedagogisk ledning

- utvecklar tillsammans med lärarna en enhetlig pedagogisk verksamhetskultur genom enhetligare och förbättrad verksamhet gällande inläring i arbetet och yrkesproven
- sörjer för lärarnas och arbetsplatshandledarnas kompetens för elevbedömning och inläring i arbetet; detta kräver tillräcklig insikt och utbildning.

Lärarens arbete

- tar med alla lärare i utformningen av läroplanerna och provplanerna
- skapar förutsättningar för en kontinuerlig kontakt mellan lärarna och arbetsplatshandledarna
- skapar förutsättningar för en uppdatering av lärarens arbete och yrke så att det motsvarar arbetsplatsens krav på undervisning och bedömning, detta kräver utbildning av personalen och stöd för lärarnas självständiga utveckling.

Arbetsplatshandledarnas roll

- skapar en heltäckande och fortlöpande utbildning för arbetsplatshandledare
- stärker arbetsplatshandledarnas bedömningskunskaper med praktiskt nära metoder
- ordnar gemensam förberedelse för lärarna och arbetsplatshandledarna inför yrkesproven och elevbedömningarna
- utnyttjar god praxis från andra branscher i introduktionen av arbetsplatshandledarna
- deltar i bedömningen av prov som anordnas i läroinrättningarna.

Organiseringen av yrkesprov i praktiken

- ökar de övergripande yrkesproven som motsvarar studiehelheter i arbetslivet
- organiserar yrkesproven i anslutning till inläring i arbetet
- gör principerna för prov som anordnas i läroinrättningarna tydligare och säkerställer att proven som anordnas i läroinrättningarna motsvarar kraven i arbetslivet
- gör begreppen, bedömningsanvisningarna och bedömningskriterierna gällande yrkesproven tydligare så att de förstås även på arbetsplatserna
- gör dokumenteringen av yrkesproven tydligare och utvecklar elektroniska arbetsmetoder för utvärderingen
- tryggar lärarnas deltagande i handledningen av studerande och i bedömningen av prov på avlägsna arbetsplatser.

Elevbedömningen som helhet

- utvecklar yrkesproven som arbetslivsorienterad bedömning
- utvecklar yrkesproven som en del av den totala elevbedömningen och inläring i arbetet
- sammanför bedömningen av yrkeskunskapskompletterande examensdelar och bedömningen av inläring i arbetet och yrkesproven
- harmoniserar principerna och rutinerna för elevbedömning inom olika branscher, examina och enheter och gör processen för elevbedömning tydligare på arbetsplatserna
- stakar ut linjer för principer för elevbedömning inom den pedagogiska ledningen.

Kontakt med arbetsplatserna

- synkroniserar arbetsplatsernas och utbildningsanordnarens intressen i samarbete med arbetsplatserna

- försäkras sig på förhand om arbetsplatsernas förutsättningar att fungera som miljö för yrkesproven
- bekräftar att platserna för inläring i arbetet är varaktiga och de fungerar bra som partner
- utvecklar yrkesproven tillsammans med arbetsplatserna och främjar samtidigt win-win-principen
- utnyttjar den positiva offentlighet som stödjer arbetslivsorienterad utbildning genom prov som anordnas på arbetsplatserna
- ökar expertutbytet med arbetslivet.

Organets verksamhet

- tydliggör yrkesprovsorganens uppgifter, verksamhet och styrningen och uppföljningen av prov som sker via organet samt de administrativa processerna
- fastställer en roll och uppgifter som är mer strategiska än de lagstadgade uppgifterna för organet och stärker dess roll i den pedagogiska ledningen
- sörjer för att förbereda organet samt för att informera om organets verksamhet och beslut så att en positiv bild uppstår.

Samarbete med andra anordnare

- skapar enhetliga principer för anordnande av yrkesprov tillsammans med anordnare som använder samma arbetsplatser.

Ekonomiska resurser

- gör styrningen av de ekonomiska resurserna för yrkesproven tydligare och säkerställer resurser för organiseringen av yrkesprov och fortlöpande utveckling.

Uppföljning, utvärdering, förbättring och utveckling av yrkesproven

- utvecklar uppföljnings-, respons- och utvärderingsmekanismer för yrkesproven och följer upp och utvärderar sin verksamhet och sina resultat systematiskt
- fastställer för yrkesproven en vision och mål för utveckling för de följande åren
- skapar förutsättningar och arbetssätt för samarbete mellan läroinrättningarna, branscherna och examina och för lärande av andra
- bildar samarbetsnätverk med utbildningsanordnare och effektiviserar lärandet av andra
- skapar rutiner för kontinuerlig förbättring och utveckling.

2 Arbetsplatserna

- gör det möjligt att anordna yrkesprov på arbetsplatserna
- tryggar resurser för arbetsplatshandledarna att delta och engagera sig i organiseringen av yrkesprov och elevbedömningen samt i den fortlöpande utvecklingen av dessa
- gör det möjligt för arbetsplatshandledarna att delta i utbildning
- säkerställer att kunskaper som krävs i arbetslivet bedöms i yrkesproven
- tryggar jämlik bedömning av eleverna
- skapar möjligheter för arbetsplatshandledarna att lära av god praxis inom andra branscher och på andra arbetsplatser.

3 Undervisningsministeriet

- utvärderar i samarbete med intressenter om undertecknandet av provintygen som ges till eleverna kan överföras från organet till utbildningsmyndigheterna
- överväger ändamålsenligheten med en uppföljande utvärdering av inlärningsresultaten som den nuvarande efter att elevbedömningsskalan har blivit ändrad till tregradig och utreder andra alternativ för uppföljning och utvärdering.

4 Utbildningsstyrelsen

- styr anslagen för fortbildning av undervisningspersonal till att stöda pedagogisk ledning och förändringar i lärarskapet
- säkerställer i samarbete med andra instanser att examensgrunderna motsvarar de kunskaper som behövs i arbetslivet
- gör yrkesprovsystemet enklare så att inte proven belastar arbetslivet som de gör nu och så att de över huvud taget kan genomföras i arbetslivet
- gör examensgrunderna tydligare och enklare och utarbetar dem så att man även i arbetslivet förstår innehållet i dem
- likriktar yrkesproven och fristående examina i vuxenutbildningen på grundexamensnivå.

5 Arbetsmarknadsparterna

- förnyar yrkeslärarnas arbets- och tjänstekollektivavtal och lönesystemet i anslutning till dem så att de motsvarar förändringarna och utmaningarna såväl i läraryrket som i lärarens arbete och omvärld.

6 Rådet för utbildningsutvärdering

- inleder en kollegial pilotutvärdering av yrkesproven där de som har haft svag framgång i utvärderingen får en möjlighet att lära av de utbildningsanordnare som har haft bättre framgång
- ställa resurser till förfogande för nationella utvärderingsprojekt så att utvärderingen av varje anordnares situation kan bygga på två utvärderares utvärdering och således parvis jämförelse
- utvecklar responssystemet för den nationella utvärderingen så att anordnarna kan få resultat som gäller dem själva. En utvärdering i siffror ska komplettera den anordnarspecifika verbala responsen
- utvecklar en nationell auditeringsmodell för utbildningsprocessen som ger utvärderingsinformation snabbare och bättre än den nuvarande nationella utvärderingen.

7 Olika instanser i samarbetet

- skapar enhetliga blanketter, uppföljningsindikatorer och datasystem för yrkesproven.

PUBLIKATIONER FRÅN RÅDET FÖR UTBILDNINGSPÅRÅDNING

- 1:2004 **Koulutuksen arvioinnin uusi suunta.** Arviointiohjelma 2004–2007. 55 s. 10 e. Myös verkkoversio.
- 2:2004 **Utbildningsutvärderingens nya inriktning.** Utvärderingsprogram för perioden 2004–2007. 57 s. 10 e. Även nätversion.
- 3:2005 **New Directions in Educational Evaluation.** Evaluation Programme 2004–2007. 64 s. 10 e. Myös verkkoversio.
- 4:2005 Ståhle, B.: **Toisen asteen koulu Pohjoismaissa.** Toisen asteen koulujen pohjoismainen vertailu ”Pohjoismainen ISUSS-raportti”. 143 s. 20 e. Myös verkkoversio.
- 5:2005 Räisänen, A.: **EFQM-arviointimalli ammatillisen koulutuksen järjestäjien arvioinnin tukena.** 72 s. 20 e.
- 6:2005 Lyytinen, H.K. & Räisänen, A. (toim.): **Kehittämissuuntaa arvioinnista.** 246 s. 25 e. Myös verkkoversio.
- 7:2005 Rönholm, H. & Räisänen, A. (toim.): **Arviointi tukee kehittymistä – miten arvioinnin kehittymistä tuetaan?** Koulutuksen järjestäjien tukeminen arviointiin liittyvissä asioissa. 37 s. 15 e. Myös verkkoversio.
- 8:2005 Korkeakoski, E. (toim.): **Koulutuksen perusturva ja oppimisen tuki perusopetuksessa.** Osaraportti 1: Arviointiraportti. 61 s. 12 e. Myös verkkoversio.
- 9:2005 Korkeakoski, E.: **Koulutuksen perusturva ja oppimisen tuki perusopetuksessa.** Osaraportti 2: Tausta ja tulokset. 156 s. 21 e. Myös verkkoversio.
- 10:2005 Korkeakoski, E. (toim.): **Koulutuksen perusturva ja oppimisen tuki perusopetuksessa.** Osaraportti 3: Syventävät artikkelit. 131 s. 20 e. Myös verkkoversio.
- 11:2005 Mehtäläinen, J.: **Eriyisopetuksen tarve lukiokoulutuksessa.** 100 s. 17 e. Myös verkkoversio.
- 12:2005 Knubb-Manninen, G. (red.): **Grundtryggheten och behovet av stöd i skolan.** 60 s. 12 e. Även nätversion.
- 13:2005 Rönholm, H. & Räisänen, A. (red.): **Utvärdering stödjer utvecklingen – hur kan utvärderingens utveckling stödjas?** Stöd till utbildningsanordnarna i frågor som gäller utvärdering. 42 s. 15 e. Även nätversion.
- 14:2006 Räisänen, A. & Rönholm, H.: **Itsearviointi kouluyhteisöä kehittäväksi.** EFQM-arviointimalli yleissivistävässä koulutuksessa. 79 s. 20 e.
- 15:2006 Raivola, R., Heikkinen, A., Kauppi, A., Nuotio, P., Oulasvirta, L., Rinne, R., Kamppi, P. & Silvennoinen, H.: **Aikuisten opiskelumahdollisuudet ja järjestäjäverkko toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa.** 219 s. 24 e. Myös verkkoversio.
- 16:2006 Vaherva, T., Malinen, A., Moisio, A., Raivola, R., Salo, P., Kantasalmi, K., Kamppi, P. & Silvennoinen, H.: **Vapaan sivistystyön oppilaitosrakenne ja palvelukyky.** 207 s. 24 e. Myös verkkoversio.
- 17:2006 Knubb-Manninen, G. (red.): **Vuxenutbildningsfältet.** Utvärdering av fritt bildningsarbete och yrkesinriktad vuxenutbildning. 79 s. 16 e. Även nätversion.
- 18:2006 Silvennoinen, H. (toim.): **Koulutuksen arviointi verkostoituu.** 86 s. 16 e. Myös verkkoversio.
- 19:2006 Räisänen, A. & Silvennoinen, H.: **Virtaa vertaisten verkosta.** Ammatillisten erikoisoppilaitosten laadunhallinta. 59 s. 12 e.
- 20:2006 Tynjälä, P., Räisänen, A., Määttä, V., Pesonen, K., Kauppi, A., Lempinen, P., Ede, R., Altonen, M. & Hietala, R.: **Työpaikalla tapahtuva oppiminen ammatillisessa peruskoulutuksessa.** Arviointiraportti. 254 s. 30 e. Myös verkkoversio.
- 21:2006 Räisänen, A. (toim.): **Työpaikalla tapahtuva oppiminen ammatillisessa peruskoulutuksessa.** Tiivistelmä. 39 s. 15 e. Myös verkkoversio.
- 22:2006 Räisänen, A. (red.): **Inläring på arbetsplatsen inom grundläggande yrkesutbildning.** Sammandrag. 37 s. 15 e. Även nätversion.
- 23:2007 Mäensivu, K., Mäenpää, H., Määttä, M., Volanen, M.V., Knubb-Manninen, G. & Mehtäläinen, J. & Räisänen, A.: **Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen yhteistyö opetuksen järjestämisessä.** 156 s. 25 e. Myös verkkoversio. Svensk sammanfattning.
- 24:2007 Räisänen, A. & Hietala, R. (toim.): **ESR-rahoitus ja työssäoppimisen järjestäminen.** Arviointiraportti. 109 s. 20 e. Myös verkkoversio.
- 25:2007 Vaherva, T., Malinen, A., Moisio, A., Raivola, R., Salo, P., Kuusipalo, P., Silvennoinen, H. & Vaahtera, K.: **Vapaan sivistystyön vaikuttavuus ja suuntaviivaopinnot.** 189 s. 23 e. Myös verkkoversio. Svensk sammanfattning.

- 26:2007 Raivola, R., Heikkinen, A., Kauppi, A., Nuotio, P., Oulasvirta, L., Rinne, R., Knubb-Manninen, G., Silvennoinen, H. & Vaahtera, K.: **Aikuisten näyttötutkintojärjestelmän toimitus**. 323 s. 30 e. Myös verkkoversio.
- 27:2007 Räisänen, A. & Hietala, R. (toim.): **Yhteisiin pöytiin**. Ammatillisen koulutuksen aluekehitysvaikutukset. Arviointiraportti. 319 s. 30 e. Myös verkkoversio.
- 28:2007 Räisänen, A. (toim.): **Yhteisiin pöytiin**. Ammatillisen koulutuksen aluekehitysvaikutukset. Tiivistelmä. 36 s. 15 e. Myös verkkoversio.
- 29:2008 Räisänen, A. (red.): **Till gemensamma bord**. Yrkesutbildningens regioneffekter. Sammandrag. 36 s. 15 e. Även nätversion.
- 30:2008 Atjonen, P., Halinen, I., Hämmäläinen, S., Korkeakoski, E., Knubb-Manninen, G., Kupari, P., Mehtäläinen, J., Risku A-M., Salonen, M. & Wikman, T.: **Tavoitteista vuorovaikutukseen**. Perusopetuksen pedagogiikan arviointi. 288 s. 30 e. Myös verkkoversio.
- 31:2008 Korkeakoski, E. & Silvennoinen, H. (toim.): **Avaimia koulutuksen arvioinnin kehittämiseen**. 229 s. 28 e.
- 32:2008 Korkeakoski, E. **Tavoitteista vuorovaikutukseen**. Perusopetuksen pedagogiikan arvioinnin tulosten tiivistelmä ja kehittämisehdotukset. 67 s. 19 e. Myös verkkoversio.
- 33:2008 Knubb-Manninen, G. (red.) **Från mål till interaktion**. Skolpedagogiken i Svenskfinland och övriga Finland. 62 s. 17 e. Även nätversion.
- 34:2008 Räisänen, A. **Koulutuksen järjestäjän opas**. Koulutuksen järjestäjä ja kansallinen arviointi. 28 s. 18 e. Myös verkkoversio.
- 35:2009 Mahlamäki-Kultananen, S., Byholm, K., Kärppä, J., Orelma, A., Vaso, J., Kamppi, P., Knubb-Manninen, G. & Silvennoinen, H. **Työelämän kehittämisen ja palvelutehtävän toimivuus ja vaikuttavuus**.
- 36:2009 Knubb-Manninen, G. **Den nationella utvärderingens metodik**. 47 s. 19 e. Även nätversion.
- 37:2009 Räisänen, A. & Hietala, R. (toim.) **Sovitellen**. Sosiaaliset ja viestinnälliset valmiudet ammatillisessa peruskoulutuksessa. 303 s. 30 e. Myös verkkoversio.
- 38:2009 Räisänen, A. **Sovitellen**. Sosiaaliset ja viestinnälliset valmiudet ammatillisessa peruskoulutuksessa. Tiivistelmä. 55 s. 19 e. Myös verkkoversio.
- 39:2009 Räisänen, A. **Sociala och kommunikativa färdigheter i den grundläggande yrkesutbildningen**. Sammandrag. 60 s. 19 e. Även nätversion.
- 40:2009 Välijärvi, J., Huotari, N., Iivonen, P., Kulp, M., Lehtonen, T., Rönholm, H. Knubb-Manninen, G., Mehtäläinen, J. & Ohranen, S. **Lukiopedagogiikka**. 125 s. 24 e. Myös verkkoversio.
- 41:2009 Välijärvi, J., Huotari, N., Iivonen, P., Kulp, M., Lehtonen, T., Rönholm, H. Knubb-Manninen, G., Mehtäläinen, J. & Ohranen, S. **Pedagogiken i gymnasiet**. 39 s. 17 e. Även nätversion.
- 42:2009 Poikela, E., Granö, M., Keurulainen, H., Kuusipalo, P., Silvennoinen, P., Jokinen, J., Knubb-Manninen, G. & Silvennoinen, H. **Vapaan sivistystyön opetushenkilöstön kelpoisuus, osaaminen ja työolot**. 146 s. 25 e. Myös verkkoversio.
- 43:2009 Poikela, E., Granö, M., Keurulainen, H., Kuusipalo, P., Silvennoinen, P., Knubb-Manninen, G. & Silvennoinen, H. **Kompetens och arbetsförhållanden inom fria bildningen i Svenskfinland och övriga Finland**. 44 s. 18 e. Även nätversion.
- 44:2010 Anttila, P., Kukkonen, P., Lempinen, P., Nordman-Byskata, C., Pesonen, K., Tuomainen, S., Hietala, R. & Räisänen, A. **Työssäoppimisen arvioinnin seuranta**. 63 s. 20 e. Myös verkkoversio.
- 45:2010 Anttila, P., Kukkonen, P., Lempinen, P., Nordman-Byskata, C., Pesonen, K., Tuomainen, S., Hietala, R. & Räisänen, A. **Näyttöä on**. Ammattiosaamisen näyttöjen toteutuminen käytännössä. 180 s. 27 e. Myös verkkoversio.
- 46:2010 Anttila, P., Kukkonen, P., Lempinen, P., Nordman-Byskata, C., Pesonen, K., Tuomainen, S., Hietala, R. & Räisänen, A. **Näyttöä on**. Ammattiosaamisen näyttöjen toteutuminen käytännössä. Tiivistelmä. 37 s. 18 e. Myös verkkoversio.
- 47:2010 Anttila, P., Kukkonen, P., Lempinen, P., Nordman-Byskata, C., Pesonen, K., Tuomainen, S., Hietala, R. & Räisänen, A. **Dokumenterat om yrkesprov**. Gemomförande av yrkesprov i praktiken. Sammandrag. 37 s. 18 e. Även nätversion.
- 48:2010 Anttila, P., Kukkonen, P., Lempinen, P., Nordman-Byskata, C., Pesonen, K., Tuomainen, S., Hietala, R. & Räisänen, A. **There is evidence!** The realization of vocational skills demonstrations in practice. Summary. 40 s. 18 e. Available also on the Internet.

Beställningar och förfrågningar:

Sekretariatet för utbildningsutvärdering, PB 35, 40014 Jyväskylän universitet

tel. (014) 260 3220, fax (014) 260 3241, ktl-asiakaspalvelu@ktl.jyu.fi, www.edev.fi

En del av publikationerna kan också läsas på internet: www.edev.fi/portal/julkaisu

Rådet för
utbildningsutvärdering

I denna rapport beskrivs kortfattat det nationella resultatet av en utvärdering av yrkesproven i den grundläggande yrkesutbildningen. Utvärderingen baserar sig på utbildningsanordnarnas egna uppgifter och bedömningar. I rapporten beskrivs såväl allmänna resultat som resultaten för en rad specifika utvärderingsobjekt och därtill presenteras utvärderingsgruppens utvecklingsförslag.

Omslag: Martti Minkkinen

Publikationer från Rådet för
utbildningsutvärdering 47
ISBN 978-951-39-3902-1
ISSN 1795-0163
2010